

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ

О. Агрес, к. е. н., доцент

ORCID ID: 0000-0003-3398-0933

О. Рубай, к. е. н., доцент

ORCID ID: 0000-0001-6103-8422

Л. Синявська, к. е. н., доцент

ORCID ID: 0000-0002-2723-9551

Львівський національний університет природокористування

© О. Агрес, О. Рубай, Л. Синявська, 2023

<https://doi.org/10.31734/agrarecon2023.03-04.061>

Агрес О., Рубай О., Синявська Л. Удосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії з метою підвищення її фінансової надійності

Удосконалення управління фінансовими ризиками страхових компаній набуває особливої актуальності через економічну нестабільність та зростання масштабів ризиків у галузі. Визначено основні проблеми удосконалення управління фінансовими ризиками страхових компаній: динамічний розвиток страхового ринку, що вимагає від страхових компаній адаптації до нових умов; зростання масштабів ризиків у страховій діяльності, пов'язані з глобалізацією, змінами клімату, зростанням технологій тощо; недостатній рівень розвитку системи управління фінансовими ризиками в деяких страхових компаніях. Обґрунтовано, що ефективне управління фінансовими ризиками дозволить страховій компанії знизити ймовірність настання фінансових труднощів, забезпечити достатні фінансові ресурси для виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками, а також покращити фінансові показники діяльності. Порівняно наявні та запропоновано нові заходи щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії для підвищення її фінансової надійності. Сформовано алгоритм ефективної системи управління ризиками, яка має передбачати розробку заходів з управління фінансовими ризиками, впровадження запропонованих заходів та проведення контролю за ефективністю управління фінансовими ризиками.

Запропоновано нові заходи щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії для підвищення її фінансової надійності, зокрема застосування інноваційних заходів (штучного інтелекту, блокчейну та штучних технологій).

Вибудовано інтегровану систему управління ризиками (ІСУР), яка буде охоплювати комплексний підхід до управління ризиками, що об'єднуватиме всі аспекти діяльності компанії. ІСУР дозволить компанії Україна більш ефективно виявляти, оцінювати, контролювати та реагувати на ризики.

Ключові слова: страхова компанія, фінансова надійність, платоспроможність, фінансові ризики, управління ризиками.

Ahres O., Rubai O., Syniavska L. Improving the financial risk management of an insurance company to increase its financial reliability

Improving the financial risk management of insurance companies is of particular relevance due to economic instability and the growing scale of risks in this industry. The article identifies the main problems in improving the financial risk management of insurance companies, particularly dynamic development of the insurance market, which requires insurance companies to adapt to new conditions; growth of risks in insurance activities associated with globalization, climate change, technology growth, etc.; insufficient development of the financial risk management system in some insurance companies. It is substantiated that effective financial risk management will allow an insurance company to reduce the likelihood of financial difficulties, provide sufficient financial resources

to fulfill its obligations to insurers, and improve financial performance. A comparison of existing measures is made and new measures to improve the financial risk management of an insurance company to increase its financial reliability are proposed. An algorithm for an effective risk management system has been formed, which should include the development of measures to manage financial risks, implementation of the proposed measures, and monitoring the effectiveness of financial risk management.

New measures are proposed to improve the financial risk management of an insurance company to increase its financial reliability, including the use of innovative measures (artificial intelligence, blockchain, and artificial technologies).

An integrated risk management system (IRMS) has been built, which will include a comprehensive approach to risk management that will combine all aspects of the company's activities. The IRMS will allow to identify, assess, monitor and respond to risks more effectively.

Key words: *insurance company, financial reliability, solvency, financial risks, risk management.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах економічної нестабільності та зростання масштабів ризиків у страховій діяльності проблема удосконалення управління фінансовими ризиками страхових компаній набуває особливої актуальності.

Проблеми з удосконаленням управління фінансовими ризиками страхових компаній спричинюють: динамічний розвиток страхового ринку, що вимагає від страхових компаній адаптації до нових умов; зростання масштабів ризиків у страховій діяльності, пов'язані з глобалізацією, змінами клімату, зростанням технологій тощо; недостатній рівень розвитку системи управління фінансовими ризиками в деяких страхових компаніях. Нехтування вирішенням цих проблема матиме негативні наслідки, зокрема: зниження фінансової стійкості страхових компаній, зростання ймовірності банкрутства страхових компаній та погіршення якості страхового захисту клієнтів. Тому пошук напрямів вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії з метою підвищення її фінансової надійності потребує подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансової надійності страхових компаній – предмет дослідження багатьох науковців, зокрема Л. Вдовенко (2022), О. Сича (2018), Р. Пікуса (2016), Н. Ткаченко (2014) та інших. О. Кнейслер, С. Король та Н. Спасів (2022, с. 102) визначають фінансову надійність страхової компанії як стан страховика, за якого він здатний зберегти своє конкурентне становище, конкурентні переваги, погасити всі свої зобов'язання, забезпечити стабільний і сталий розвиток, при цьому не залежати від інших

компаній як страхового сектору, так і інших секторів економіки. Отже, забезпечення фінансової надійності страхової компанії є складним процесом, пов'язаним із постійним контролем усіх сфер діяльності страховика та своєчасною реакцією менеджменту компанії на зміну внутрішнього і зовнішнього середовища (Бойко, 2010, с. 38). Автори І. Цуркан та А. Остапенко (2020, с. 57) зазначають, що на фінансову надійність страхової компанії необхідно впливати за допомогою управління структурою та розміром власного капіталу, тарифною політикою, збалансованістю страхового портфеля, дієвою системою перестраховування, застосуванням адекватних методів формування страхових резервів, ефективним розміщенням страхових резервів, дотриманням високого рівня платоспроможності страхової компанії та оптимізацією структури й обсягу витрат страховика. Незважаючи на низку досліджень із заданої теми, необхідно науково обґрунтувати питання щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками з метою підвищення її фінансової надійності.

Постановка завдання. Наше завдання – розробити напрями вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії з метою підвищення її фінансової надійності.

Методика дослідження та матеріали. У ході дослідження використали такі методи: абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень та аналізу праць науковців і практиків, формування висновків; графічний – для наочного зображення результатів дослідження. Інформаційною основою нашого дослідження слугу-

вали праці вітчизняних учених і практиків з управління фінансовими ризиками страхової компанії, а також дані страхових компаній.

Виклад основного матеріалу. Фінансова надійність страхової компанії залежить від її здатності ефективно управляти фінансовими ризиками. Для підвищення фінансової надійності страхової компанії необхідно вдосконалити управління її фінансовими ризиками, адже неефективне управління фінансовими ризиками може призвести до виникнення фінансових труднощів, а в крайньому випадку – до банкрутства страхової компанії.

Ефективне управління фінансовими ризиками дозволяє страховій компанії:

- знизити ймовірність настання фінансових труднощів;
- забезпечити достатні фінансові ресурси для виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками;
- покращити фінансові показники діяльності.

Для того щоб ефективно управляти фінансовими ризиками, страхова компанія повинна мати ефективну систему управління ризиками. Система має охоплювати такі елементи:

- ✓ ідентифікація та оцінка фінансових ризиків;
- ✓ розробка заходів щодо управління фінансовими ризиками;
- ✓ впровадження заходів щодо управління фінансовими ризиками;
- ✓ контроль ефективності управління фінансовими ризиками.

Ідентифікація та оцінка фінансових ризиків є першим етапом управління ризиками. На цьому етапі страхова компанія має визначити всі потенційні фінансові ризики, яким вона піддається. Після цього необхідно оцінити ймовірність настання кожного ризику та його можливі наслідки.

Розробка заходів щодо управління фінансовими ризиками є наступним етапом управління ризиками. На цьому етапі страхова компанія повинна розробити заходи, які допо-

можуть їй зменшити ймовірність настання фінансових ризиків або зменшити їх можливі наслідки.

Упровадження заходів щодо управління фінансовими ризиками є третім етапом управління ризиками. На цьому етапі страхова компанія має впровадити розроблені заходи.

Контроль ефективності управління фінансовими ризиками – останній етап управління ризиками. Тут страхова компанія має оцінити ефективність впроваджених заходів і в разі потреби внести в них корективи.

Ефективне управління фінансовими ризиками є важливим фактором формування фінансової надійності страхової компанії. Страхова компанія, яка ефективно управляє фінансовими ризиками, має більш високі шанси на успішне функціонування в довгостроковій перспективі.

У таблиці порівняно наявні та запропоновано нові заходи щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії для підвищення її фінансової надійності.

Отже, до можливих заходів щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії можна віднести такі:

- ✓ впровадження системи управління фінансовими ризиками. Така система має містити такі елементи:
 - оцінка фінансових ризиків (передбачає визначення видів та розміру фінансових ризиків, яким піддається страхова компанія);
 - моніторинг фінансових ризиків (постійне спостереження за змінами фінансових ризиків та їхнім впливом на фінансовий стан страхової компанії);
 - контроль фінансових ризиків (розробка та реалізація заходів щодо зниження фінансових ризиків);
- ✓ розширення диверсифікації страхового портфелю, що дозволить зменшити концентрацію ризиків у страховому портфелі страхової компанії;
- ✓ використання безпечних інструментів інвестування з метою зменшення ризику втрати фінансових активів страхової компанії;

✓ підвищення ефективності управління активами та пасивами для забезпечення оптимального їх співвідношення, що знизить певні фінансові ризики.

Упровадження цих заходів дозволить страховій компанії:

- раніше виявляти та усувати фінансові ризики;
- зменшити розмір фінансових втрат;
- покращити фінансовий стан страхової компанії.

Таблиця

Порівняння наявних та запропонованих нових заходів щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії для підвищення її фінансової надійності*

Захід	Наявний захід	Новий захід	Вигоди нового заходу
Диверсифікація інвестиційного портфеля	Компанія розносить інвестиції між різними активами та географічними регіонами	Впровадження більш розширеної диверсифікації, зокрема альтернативних інвестицій, такі як криптовалюта та інвестиції в розвинуті та ті, що розвиваються, ринки	Зменшення концентрації ризиків, підвищення потенційної доходності
Стратегія ризик-премія	Компанія визначає внутрішні ліміти для рівня прийнятого ризику та обчислює премії для страхових полісів відповідно до ризиків	Розробка більш складної стратегії ризик-премія, використовуючи передову аналітику та моделі для оцінки ризиків	Покращена точність ціноутворення, більша прибутковість та керуваність ризиками
Активне управління портфелем	Портфель інвестицій пасивно відстежує індекси ринків	Упровадження активного управління портфелем, зокрема торгівля на ринках та використання алгоритмів для миттєвого реагування на ризики	Можливість заробляти на коливаннях ринку та зниження втрат
Збільшення капіталу	Регулярне поповнення капіталу страхової компанії	Залучення додаткового капіталу через емісію акцій або залучення додаткового фінансування від інвесторів	Збільшення фінансової стійкості та здатності покрити великі збитки
Моніторинг та аналіз ризиків	Використання стандартних методів оцінки ризиків	Упровадження передових систем моніторингу, які використовують штучний інтелект та аналіз даних для виявлення ризиків у реальному часі	Здатність вчасно реагувати на зміни ризикового середовища та уникнення потенційних криз

**Сформовано авторами*

Із розвитком науково-технологічного прогресу рекомендуємо застосовувати інноваційні заходи. Доцільно навести конкретні приклади того, як страхова компанія може використовувати сучасні технології для вдосконалення управління фінансовими ризиками (рис. 1).

Конкретні заходи, які реалізує страхова компанія, залежатимуть від її індивідуальних потреб і цілей. Однак використання сучасних технологій може допомогти компанії вдосконалити свою систему управління ризиками та підвищити фінансову надійність.

Рис. 1. Застосування сучасних технологій для вдосконалення управління фінансовими ризиками у СК*

**Сформовано авторами*

Страхова компанія може використовувати штучний інтелект для аналізу великих обсягів даних, таких як дані про страхові договори, дані про фінансові ринки та дані про природні катаклізми. Це допоможе компанії швидше й точніше оцінювати ризики.

Застосування блокчейну – для зберігання даних про страхові договори, що у свою чергу допоможе компанії запобігти шахрайству та іншим фінансовим злочинам.

Хмарне сховище слід використовувати для зберігання даних про страхові договори. Це дасть змогу компанії заощадити гроші на придбанні та обслуговуванні власних серверів.

На нашу думку, досить вагомими елементами в управлінні фінансовими ризиками стануть *BigData* та розробка інтегрованої системи управління ризиками.

BigData застосовують для аналітики великих даних та закономірностей у фінансових даних, які можуть вказувати на виникнення фінансових ризиків, що дозволить компанії ефективніше виявляти та реагувати на ризики.

Розробка інтегрованої системи управління ризиками об'єднуватиме всі аспекти діяльності компанії. Інтегрована система управління ризиками дозволить компанії більш ефективно керувати своїми фінансовими ризиками загалом.

Доцільно вибудувати інтегровану систему управління ризиками (ІСУР), котра охоплюватиме комплексний підхід до управління

ризиками, який об'єднуватиме всі аспекти діяльності компанії. ІСУР дозволить компанії більш ефективно виявляти, оцінювати, контролювати та реагувати на ризики (рис. 2).

Отже, як бачимо, імплементація інтегрованої системи управління ризиками дозволить підвищити свою фінансову надійність і покращити конкурентоспроможність на страховому ринку.

Висновки. Фінансова надійність страхової компанії залежить від її спроможності успішно управляти фінансовими ризиками. Для підвищення цієї стійкості необхідно вдосконалити процес управління фінансовими ризиками компанії. Інакше кажучи, неефективне управління ризиками може спричинити фінансові труднощі, ба навіть збитки, що призведуть до банкрутства страхової компанії. Ми запропонували нові заходи щодо вдосконалення управління фінансовими ризиками страхової компанії для підвищення її фінансової надійності, зокрема застосування інноваційних заходів (штучного інтелекту, блокчейну та штучних технологій), а також вибудували інтегровану систему управління ризиками (ІСУР), котра міститиме комплексний підхід до управління ризиками, який об'єднуватиме всі аспекти діяльності компанії. ІСУР дозволить компанії «ПЗУ Україна» більш ефективно виявляти, оцінювати, контролювати та реагувати на ризики.

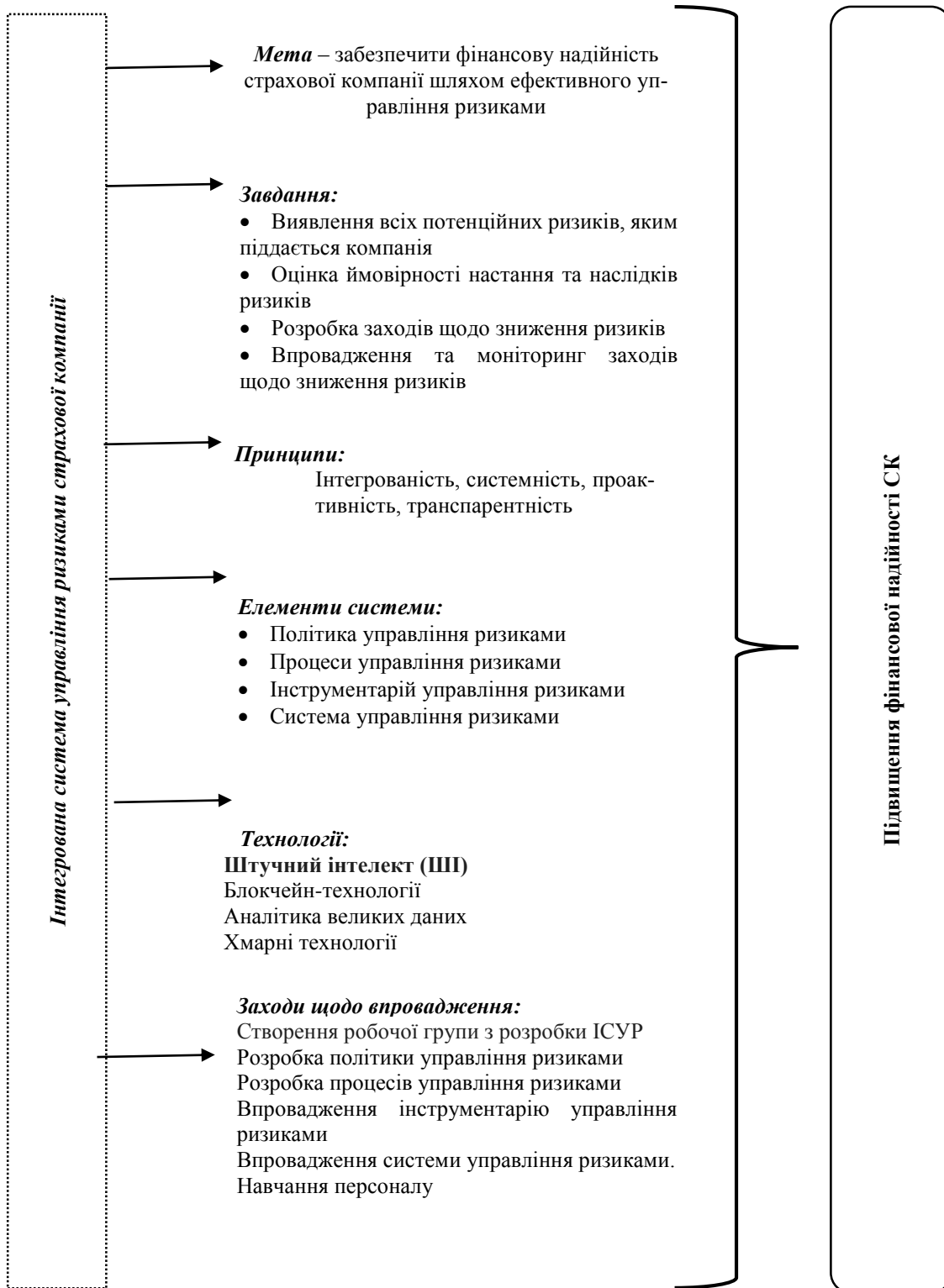

Рис. 2. Інтегрована система управління ризиками страхової компанії для підвищення її фінансової надійності*

*Побудовано авторами

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бойко, А. О., 2011. Перестраховання як механізм забезпечення фінансової стійкості страхової компанії: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Суми.
- Бойко, А. О., 2010. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. Економічні науки. Облік і фінанси [online], 7 (25), ч. 4, С. 36–50. Доступно: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/54612> [Дата звернення 8 листопада 2023].
- Вдовенко, Л. О., 2022. Фінансова безпека страхових компаній в умовах нестабільного ринкового середовища функціонування. Східна Європа: економіка, бізнес та управління, 4 (37), с. 73-79.
- Кнейслер, О., Король, С. та Спасів, Н., 2022. Прагматизм управління фінансовою стійкістю страхових компаній в Україні. Світ фінансів [online] 3(72), с. 99-110. Доступно: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1537/1545> [Дата звернення 9 листопада 2023].
- Король, С., 2020. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України. Економічний аналіз [online], 30 (4), с. 204–210. Доступно: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.204>. [Дата звернення 8 листопада 2023].
- Пікус, Р. та Балицька, М., 2016. Фінансова стійкість страхової організації та джерела її забезпечення. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка, 3, с. 6-10.
- Сич, О. А. та Павлосюк, Х. П., 2018. Оцінка фінансової стійкості страхової компанії. Ефективна економіка [online], 11 Доступно: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6704>. [Дата звернення 9 листопада 2023].
- Ткаченко, Н., 2009. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: монографія. Національний банк України, Університет банківської справи. Черкаси: Черкаський ЦНТІ.
- Ткаченко, Н., 2014. Фінансова стійкість і фінансова стабільність страхової системи: розмежування понять. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice [online], 1(10) Доступно: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v1i10.29233> [Дата звернення 6 листопада 2023].
- Цуркан, І. та Остапенко, А., 2020. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення. Ефективна економіка [online], 4 Доступно: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7766> [Дата звернення 2 листопада 2023].

Стаття надійшла 09.11.2023

